

N.F.S. Grundtvig “Danmark og den Danske Forening. 1”

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.25, maj 2025

Denne pdf er en læseversion af værket uden kommentarer. Værket findes digitalt med punktkommentarer, indledning, tekstredegørelse og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

Tekstkilder

A *Førstetrykket*, 1853 (SJ: 1050)

Teksten er etableret af Kim Steen Ravn

Punktkommentarer, indledning og tekstredegørelse er skrevet af Kim Steen Ravn, redigeret af Kirsten Vad og Jens Lei Wendel-Hansen

Tilsyn ved punktkommentarer og indledning dr.phil. Jes Fabricius Møller

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2025

[A:1]

Danmark og den Danske Forening.

1.

At det er for gamle *Danmarks* Skyld, vor *Danske Forening* er stiftet, og at altsaa dens hele Indretning og Virksomhed skal, saavidt mueligt, være afpasset efter Danmarks og det Danske Folks Tarv, saa *Folket og Riget* derved kan hjælpes til at bestaae saa *længe* og saa *godt* som mueligt, det er den *Grundsætning*, hvormed Foreningen staaer og falder, saa at hvem der paastaaer Andet, bestrider Foreningen og kan altsaa ingen Stemme have enten i den eller om dens bedst muelige Indretning og Virksomhed.

Herved bortfalder for os alle de Indvendinger, man har gjort eller kan gjøre, enten mod den *folkelige* (nationale) Synsmaade i det hele eller dog mod det lille Danmarks og det lille Danske Folks Krav paa de samme Grund-Rettigheder som andre Folk og Riger, smaa eller store, som er Retten til at beholde sit eget i Fred og til, naar det

angribes, af al Magt at forsvare det, og Ret til at gjøre sig alt hvad de eier saa nyttigt som mueligt, naar de kun ikke derved træde andre Folks og Rigers Ret og Frihed for nær; thi over alle disse Indvendinger maae vi have hævet os, førend vi indtraadte i den Danske Forening, enten fordi vi har indseet deres Tomhed, eller fordi vi dog folde os sikre paa, at det giælder om *smaa Folk* i det Hele, saavel som i det Enkelte, at, om de end ikke har samme Magt, saa har de dog samme Ret som de allerstørste Folk til at forsvare deres Ære, Liv og Gods, og er nødt til at holde fast paa disse Ting, om de ellers vil vente at beholde dem.

[A:2] Vi forudsætter altsaa trøstigt, at det Danske Folk baade har Ret og al muelig Grund til at hævde sig den *fri Besiddelse* af Danmarks Rige og til at gjøre sig denne Besiddelse, alle sine Kræfter og hele sit Liv saa sikre, saa nyttige og saa fornøielige, som det *kan*, og at vi altsaa maa lade det komme an paa en Prøve, om vi fremdeles *kan* faae Magt og Lykke til at forsvare vor folkelige Tilværelse og Frihed, som vi aabenbar har baade Ret og Trang til; og vi maae tænke os om, ved hvilke Midler og paa hvad Maade vi bedst kan hjælpe til, at det Danske Folks nødvendige Øiemed ogsaa i disse vanskelige Tider kan opnaaes.

Derfor maae vi imidlertid stræbe at gjøre os det saa klart, som mueligt, hvad det er, som det Danske Folk i det Enkelte maa holde fast og benytte paa den bedste Maade, for i det Hele at være sig selv mægtigt og have Gavn og Glæde af sit folkelige Sammenhold eller sin Danske Enighed, og vi vil da finde, at det er med faa Ord: *Fædernelandet*, *Modersmaalet* og den *fri Folkestemme*; men det vil ikke synderlig nytte os at have Alt indbefattet i disse faa og fyndige Ord, dersom vi ikke tillige har eller faaer Oplysning om, i hvad Mening disse Ord maa tages og hvad det egentlig vil sige for et Folk at holde fast paa sit Fæderneland, sit Modersmaal og sin fri Folkestemme.

Hvad nu først *Fædernelandet* angaaer, da misbruges dette Ord nuomstunder meget sædvanlig, som om det enten kun betød det samme som "*Fødelandet*," eller som om det kunde og skulde betyde Alt hvad der var eller kom under samme Regiering og Bestyrelse; og det er en stor Feil, thi om nogen af os var *født* i Frankerig, saa var Frankerig vel hans Fødeland, men dog ingenlunde hans *Fæderneland*, og om, til Sammenligning, *Holsteen* og *Lauenborg* kom aldeles under samme Regiering og **[A:3]** Bestyrelse, saa blev de dog aldrig Dele af det *Danske Folks* Fæderneland, som kun er hvad der fra Arildstid har udgjort *Danmarks Rige* og tilhørt det *Danske Folk*, thi kun det er *Fædernelandet*, som Folket baade har Ret og Trang til at holde fast paa, og vil, efter Erfaringens Lærdom, ogsaa være alt det, et Folk i Længden kan have Gavn af at beholde og Magt og Lykke til at forsvare.

"*Danmark til Eideren*," det er da saa langt fra at være, hvad

man nu vil gjøre det til: et Partiraab, et Luftkastel og Hjernesvind, at det tvertimod endnu langt mere end "*Danmark til Øresund*" er Navnet paa det Danske Folks Fæderneland fra Arildstid, thi mens der vel kan være nogen Formodning om, at vort Fæderneland for tusind Aar siden, da de første sikre Efterretninger begynder, gik noget videre mod Østen end Øresund, saa kan der ikke være Tanke om, at det gik videre sønderpaa end *Eideren*, men heller ingen Tvivl om, at *saavidt* gik det, saa at, naar det Danske Folk vil holde fast paa sit *Fæderneland*, maa det ogsaa holde fast paa *Sønder-Jylland* lige til *Eideren*. Holsteen og alt hvad der ligger søndenfor *Eideren*, det er derimod et *fremmed* Land, som de Danske vel alt imellem har indtaget med Magt og som under de sidste Konger af det Oldenborgske Huus har paa en Maade havt Regiering tilfælles med *Danmark* og er regnet til det saakaldte Danske Monarki, men som er saa langt fra engang at ville høre til vort Fæderneland, at det, som vi alle veed, nys ved fremmed Hjelp af al Magt har stræbt at sønderrive og ødelægge Danmarks Rige, saa det er klart, at det Danske Folk, langfra at holde paa Holsteen, som en Deel af sit Fæderneland, maa ønske at have og stræbe at faae saa *lidt som mueligt* tilfælles med det baade vildfremmede og aabenbar fiendlige Landskab, hvoraf vi herefter kun har at vente, som hidtil, alt mueligt Bryderi.

Kommer vi nu til *Modersmaalet*, da kan Meningerne vel ikke være deelte om, at *Dansken*, og den alene er det Danske Folks *Modersmaal*, men Tankerne er dog ogsaa hos Mange blevet forvirrede derved, at man kaldte alle de Landskaber, der havde samme Regiering, "*Fædernelandet*" og hele Befolkningen deraf "*Folket*"; thi deraf kom den Snak, at eet *Folk* kunde godt have to eller flere *Modersmaal*, der da skulde være *Folket* lige kiære, skøndt det igunden er det samme som at sige, at een Mand godt kan have to eller flere Munde, eller kan dog godt have "to Tunger i een Mund," der begge er ham lige kiære. Derfor maae vi endelig besinde os paa, at, ligesom vort *Fæderneland* kun er det Land, vore Fædre har beboet og besiddet fra Arildstid, saaledes er vort *Modersmaal* kun det Tungemaal, som har hersket i vort Fæderneland fra Arildstid, og vil altid være det eneste, som falder *Folket* naturligt, og som hele *Folket* forstaaer og kan lære at udtrykke sig let og levende i; og at derfor det Danske Tungemaal, som det Danske Folks *Modersmaal*, er det, vi ene maae holde paa, saalænge det Danske Folk skal raade i Fædernelandet og være sig selv mægtigt. Med fremmede Ord kommer nemlig altid fremmede Tanker, og naar et fremmed Sprog kommer til at herske lidt eller meget i et Folks *Kirke*, *Skole*, *Rettergang*, daglige *Omgang* og *Læseverden*, da taber *Modersmaalet* i samme Grad baade sin Agtelse og Brugbarhed, og *Folket* nedsynker mere og mere i Vankundighed og i aandelig Trældom under det fremmede Folk,

hvis Sprog har faaet Raaderum, indtil det lidt før eller senere, ogsaa udvortes, bliver det samme Folks Trælle.

Denne Fare har ikke blot længe truet det Danske Folk fra den tyske Side, men Ulykken er gaaet saa vidt, at i *Sønder-Jylland* er ikke blot henved Halvdelen blevet aldeles fortysket, men før den sidste Krig maatte mange Slesvigere, som endnu talde Dansk hjemme, nøies med *Tysk* baade i *Kirken*, i *Skolen* og ved *Rettergangen*, og nødes til at tale Tysk i *Folkeraadet*; og tager vi os ikke iagt, da bliver det snart ligesaa paany, og det vil da æde om sig som dødt Kiød, til *Tysk* ogsaa bliver herskende i *Nørre-Jylland*, og sprænger aldeles det gamle Danmarks Rige, saa hos os er det soleklart, at vi ikke kan holde fast paa *Fædernelandet* uden at holde ligesaa fast paa *Modersmaalet*.

Hvad nu endelig den *fri Folkestemme* angaaer, da hersker der om den ogsaa sædvanlig saa løse eller saa skiæve Forestillinger, at det hverken kan sees, hvorfor man nødvendig maa holde fast paa den, eller hvordan der lader sig noget gjøre for det af Folket i det Hele. Man tænker saaledes ved den fri Folkestemme sædvanlig kun paa hvad man kalder en fri Forfatning, og derved igien kun paa en Rigsdag, et Storthing eller Parlament, som har større eller mindre Deel i Lovgivningen og Haand i Hanke med Regieringen, og da nu Erfaring lærer, at saadanne Indretninger lige saavel kan være til Skade som til Gavn for Folket og Fædernelandet, saa kan man let falde i Tvivl om, hvorvidt "*den fri Folkestemme*" ogsaa er noget, som ethvert Folk, der vil sit eget og Fædernelandets Vel, nødvendig af al Magt maa holde fast paa.

[A:5]Naar vi imidlertid først har besindtet os paa, at "Folket" paa ethvert Sted kun er dem, der har baade *Fæderneland* og *Modersmaal* tilfælles, altsaa hos os kun dem, hvis Fæderneland er Danmark til Eideren og hvis Modersmaal er Dansk, da indseer vi let, at, skal dette Folk have Lov til at beholde og benytte sit Fæderneland og Modersmaal, da maa det ogsaa frit kunne gjøre sin Stemme giældende om alt hvad der angaaer Folket i det Hele, med dets Fæderneland og Modersmaal, saa der kan fornuftigviis aldrig være Spørgsmaal om den fri Folkestemmes Nødvendighed til et Folks Velmagt, men kun om, hvilke Indretninger der til en vis Tid og under visse Omstændigheder kan være enten nødvendige eller nyttige til at sikre Folkestemmens Frihed og fremme dens rette Brug. Om man nemlig i dette Øieblik hos os har eller kan faae en *Rigsdag*, der er ligesaa god en *Folke-Mund*, som den er stor, ligesaa sikkert og bekvemt et Redskab for den Danske Folkestemme, som den er indviklet og kostbar, det er et eget Spørgsmaal, som lige gode Dannemænd kan besvare meget forskiellig, men at den Danske Folkestemme maa have frit Forlov og bør have god Leilighed til at yttre sig baade med *Mund* og *Pen*, derom maae alle gode Dannemænd være eller blive enige, og da Yttringen, for at kunne

være levende, klar og frugtbar, nødvendig maa skee paa *Modersmaalet*, saa klarer det sig ret ved Folkestemmen, hvilken mageløs høi Priis et oplyst Folk maa sætte paa sit Modersmaal, hvor kiækt det maa værne om dets *Herredømme* i Fædernelandet, og hvor omhyggelig det maa sørge for, at Modersmaalet uddannes til saa kraftigt, varmt og klart et Udtryk af alle Folkets Tanker og Følelser, som mueligt.

N F. S. Grundtvig.
